

სამოქალაქო შეთანხმება სისხლის სამართალში

ლოლო ჯაღალაძე

სამართლის დოქტორი,
თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის პროფესორი

საკვანძო სიტყვები:

შეთანხმება, პროპაციონარი, პროკურორი

შესავალი

სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ჰუმანიზაციის, მსჯავრდებულის მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და მისი რესოციალიზაციის მიღწევისათვის წინ გადადგმულ ნაბიჯად შეიძლება მივიჩნიოთ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში შემოტანილი ახალი ინსტიტუტი – სამოქალაქო შეთანხმება, რომელიც ადგენს პირობით მსჯავრდებულისათვის გამოსაცდელი ვადის ნახევრის გასვლამდე პირობითი მსჯავრდების გაუქმებისა და ნასამართლობის მოხსნის შესაძლებლობას, პროკურორსა და პირობით მსჯავრდებულს შორის სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმების გზით.

მსჯავრდებულისადმი კანონმდებლის ჰუმანურმა მიდგომამ მასტიმულირებელი გავლენა უნდა იქონიოს პირობით მსჯავრდებულზე, რომელსაც ერთხელ უკვე გაენია სამართლებრივი შეღავათი, დანიშნული სასჯელი შეეცვალა პირობითი მსჯავრდებით და ისევ ეძლევა შანსი, საქართველოს სსკ-ის 67¹-ე მუხლით დაკისრებული მოვალეობების კეთილსინდისიერად შესრულებისა და ამავე მუხლით გათვალისწინებული სხვა პირობების არსებობის შემთხვევაში, კიდევ ერთხელ და კიდევ უფრო შეიმსუბუქოს სამართლებრივი მდგომარეობა.

სამოქალაქო შეთანხმების ინსტიტუტის იურიდიული ბუნების ანალიზმა აჩვენა, რომ მას, დადებით მხარესთან ერთად, აქვს ნაკლოვანებები და საკანონმდებლო დახვეწას საჭიროებს. ამ ინსტიტუტის ერთ-ერთი სერიოზული ნაკლი ის არის, რომ პროკურორისათვის

მოსამართლის კომპეტენციას მიკუთვნებული უფლებამოსილების გადაცემით კნინდება სა-მოსამართლო უფლებამოსილება და ძლიერდება პროკურორის მდგომარეობა მატერიალურ სისხლის სამართალში.

სამოსამართლო უფლებამოსილებას აკნინებს ისიც, რომ პირობით მსჯავრდებულისათვის ნასამართლობის მოხსნის უფლებამოსილება გადაცემული აქვს საქართველოს სასჯელაღსრულების, პროპაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედ საჯარო სამართლის იურიდიული პირს – არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პროპაციის ეროვნული სააგენტოს პირობითი მსჯავრდების გაუქმების საკითხთა განმხილველ მუდმივმოქმედ კომისიას. კომისიისათვის მსგავსი უფლებამოსილების მინიჭება ნიშნავს, საქართველოს სსკ-ის 79-ე მუხლით დადგენილ, მოსამართლის კომპეტენციას მიკუთვნებულ უფლებამოსილებაში ჩარევას და ეწინააღმდეგება ნასამართლობის მხოლოდ სასამართლოს მიერ მოხსნის წესს.

კითხვებს ბადებს სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმების მიზანშეწონილობა მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის ჩამდენ პირობით მსჯავრდებულთან, ასევე სამსჯელო კანონის მოთხოვნა – პირობით მსჯავრდებულს გააჩნდეს სურვილი და შესაძლებლობა, გარკვეულ სფეროში საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება სხვებს გაუზიაროს.

სამოქალაქო შეთანხმების სამართლებრივი ანალიზი

მუხლი 67¹. სამოქალაქო შეთანხმება

1. პირობით მსჯავრდებულისათვის ამ კოდექსის 67-ე მუხლის პირველ ნაწილში მითითებული ორგანოს მიერ პირობითი მსჯავრდების გაუქმება და ნასამართლობის მოხსნა შესაძლებელია გამოსაცდელი ვადის ნახევრის გასვლამდეც, თუ პირობით მსჯავრდებულთან პროკურორს გაფორმებული აქვს სამოქალაქო შეთანხმება და პირობით მსჯავრდებულმა ჯეროვნად შეასრულა სამოქალაქო შეთანხმებით განსაზღვრული მოვალეობები, აგრეთვე არ არსებობს ამ კოდექსის 67-ე მუხლის მე-3-მე-5 ნაწილებით გათვალისწინებული საფუძვლები და იმავე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად სასამართლოს არ მიუღია გადაწყვეტილება გამოსაცდელი ვადის გაგრძელების შესახებ.

2. პროკურორს შეუძლია, პირობით მსჯავრდებულის ყოფაცქევის გათვალისწინებით, მასთან გააფორმოს სამოქალაქო შეთანხმება, თუ მას აქვს სურვილი და შესაძლებლობა, გარკვეულ სფეროში საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება სხვებს გაუზიაროს. სამოქალაქო შეთანხმებით განისაზღვრება პირობით მსჯავრდებულის მოვალეობები, ასევე დრო, რომლის განმავლობაშიც უნდა შესრულდეს აღნიშნული მოვალეობები და რომლის გასვლის შემდეგაც პირობით მსჯავრდებულს შეიძლება გაუუქმდეს პირობითი მსჯავრდების და მოეხსნას ნასამართლობა.

3. სამოქალაქო შეთანხმებით, პირობით მსჯავრდებულის მიერ ნაკისრი მოვალეობების შესრულებაზე ზედამხედველობას ახორციელებს პრობაციის ბიურო, რომელიც პროკურორს პერიოდულად წარუდგენს ინფორმაციას ამ შეთანხმების პირობების შესრულებასთან დაკავშირებით.

საქართველოს სსკ-ის 67¹-ე მუხლი, რომელიც ადგენს სამოქალაქო შეთანხმების საფუძვლებსა და პირობებს, უპირველესად, მიუთითებს იმაზე, რომ ამ ინსტიტუტის გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ პირობით მსჯავრდებულის მიმართ. პირობითი მსჯავრდების გამოყენებასთან დაკავშირებით კი ურთიერთსანააღმდეგოა და პრობლემას ქმნის სისხლის სამართლის კოდექსის 63-ე მუხლის მე-2 ნაწილის და იმავე კოდექსის 50-ე მუხ-

ლის მე-5 ნაწილის მოთხოვნები, რაც აუცილებლად გასათვალისწინებელია სამოქალაქო შეთანხმების იურიდიული ბუნების ანალიზისას. კერძოდ, სსკ-ის 63-ე მუხლის მე-2 ნაწილი იმპერატიულია და დაუშვებლად მიიჩნევს დანიშნული სასჯელის პირობითად ჩათვლას, თუ მსჯავრდებულმა ჩაიდინა **განსაკუთრებით მძიმე ან განზრახი მძიმე დანაშაული**, ხოლო სსკ-ის 50-ე მუხლის მე-5 ნაწილით – ვადიანი თავისუფლების აღკვეთის დანიშნისას სასამართლო უფლებამოსილია, განაჩენით დაადგინოს სასჯელის ნაწილის მოხდა, ხოლო დანარჩენი ნაწილის პირობით მსჯავრდ ჩათვლა, თუ ბრალდებული (მსჯავრდებული) აღიარებს დანაშაულს (თუ პირს არ წაასწრეს დანაშაულის ჩადენისას ან ჩადენისთანავე), ასახელებს ჩადენაში თანამონაწილეებს და თანამშრომლობს გამოძიებასთან. საპროცესო შეთანხმების დადების გარდა, თუ ჩადენილია განსაკუთრებით მძიმე დანაშაული, პირობით მსჯავრდ შეიძლება ჩაითვალოს დანიშნული სასჯელის ერთი მეოთხედი, მძიმე დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში — სასჯელის ერთი მესამედი, ხოლო ნაკლებად მძიმე დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში — სასჯელის ნახევარი. სამსჯელოა, ისეთ ვითარებაში, როდესაც მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულია ჩადენილი და სისხლის სამართლის კოდექსის ერთი მუხლი სასამართლოს აღჭურვავენ უფლებამოსილებით, მსჯავრდებულს დანიშნული სასჯელის, თავისუფლების აღკვეთის, გარკვეული ნაწილი პირობითად ჩაუთვალოს, ხოლო მეორე მუხლი აღნიშნულ შემთხვევაში, პირობითი მსჯავრდის გამოყენებას დაუშვებლად მიიჩნევს, როგორც უნდა მოიქცეს სასამართლო, უნდა გამოიყენოს თუ არა პირობითი მსჯავრდ, რომელიც შემდგომ შეიძლება პროკურორსა და პირობით მსჯავრდებულს შორის გაფორმებულმა სამოქალაქო შეთანხმებამ ჩაანაცვლოს (აღნიშნული გაუგებრობის თაობაზე სამართლიანი კრიტიკული პოზიცია აქვს გამოთქმული პროფ. ოთარ გამყრელიძეს).¹ მსგავსი სიტუაციიდან გამოსავალი, როგორც წესი არის ის, რომ გავარკვიოთ, რომელი ნორმაა ახალი, რომელს აქვს უპრატესი ძალა, თუმცა ამ შემთხვევაში კანონის დროში მოქმედების

1 გამყრელიძე ო. 2014. მოსყიდვა ქვემოთადაც თუ ზემოთადაც? . ქ. "ადვოკატი", #3,4, გვ. 71-73.

საკითხი პრობლემას ვერ ქრის, რადგან როგორც სსკ-ის 50-ე, ასევე, სსკ-ის 63-ე მუხლში, ბოლო ცვლილება ერთდროულადაა შეტანილი. დასაფიქრებელია ისიც, რამდენად სამართლიანი და გამართლებულია გამოსაცდელი ვადის ნახევრის გასვლამდე, მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისათვის მსჯავრდებულს, რომელსაც დანიშნული სასჯელის სათანადო ნაწილი ჩაუთვალეს პირობითად, კიდევ ერთხელ გაენიოს სამართლებრივი შეღავათი? უმჯობესი ხომ არ იქნება სამოქალაქო შეთანხმების გამოყენების ფარგლების გარკვეული ზომით შეზღუდვა? კერძოდ, სამოქალაქო შეთანხმება გავრცელდეს მხოლოდ ნაკლებად მძიმე დანაშაულისათვის პირობით მსჯავრდებულზე (უკიდურეს შემთხვევაში, გაუფრთხილებლობით ჩადენილი მძიმე დანაშაულისათვის პირობით მსჯავრდებულზეც).

იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ სამოქალაქო შეთანხმების ინსტიტუტი აკნინებს სამოსამართლო უფლებამოსილებას და ამკვიდრებს პროკურორის ჰეგემონიას მატერიალურ სისხლის სამართალში². აღნიშნული კრიტიკული თვალსაზრისი, ვფიქრობ, სამართლიანია.*

საქართველოს სსკ-ის 67¹-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სამოქალაქო შეთანხმება ფორმდება პროკურორსა და პირობით მსჯავრდებულს შორის, რაც ნიშნავს იმას, რომ ამ შემთხვევაში, პროკურორს მინიჭებული აქვს ისეთი გადაწყვეტილების მიღების უფლება, რომელიც მხოლოდ სასამართლოს კომპეტენციაა. კერძოდ, პროკურორი, რომლის მთავარი დანიშნულებაა სასამართლო პროცესზე

ბრალმდებელის ფუნქციის განხორციელება და აღნიშნული უფლებამოსილება მთავრდება განაჩენის გამოტანამდე, ერევა სასამართლოს მიერ მსჯავრდებულისათვის დანიშნული პირობითი მსჯავრის აღსრულების საკითხში. ჩარევა გამოიხატება იმაში, რომ პროკურორი, თავისი შეხედულებით, იღებს გადაწყვეტილებას პირობით მსჯავრდებულთან სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმება-გაუფორმებლობის თაობაზე. სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმებას კი შედეგად უნდა მოჰყვეს პირობითი მსჯავრის გამოსაცდელი ვადის გარკვეული ნაწილის სამოქალაქო შეთანხმებით ჩანაცვლება. სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებაში ჩარევა ენიშნაღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 84-ე მუხლის მე-5 ნაწილის მოთხოვნას, **სასამართლოს გადაწყვეტილების გაუქმება, შეცვლა ან შეჩერება შეუძლია მხოლოდ სასამართლოს კანონით განსაზღვრული წესით**. ვფიქრობ, ფუნქციური დატვირთვით, ერთმანეთისაგან დიამეტრალურად განსხვავებული ორი სუბიექტის – პროკურორისა და მოსამართლის უფლებამოსილების ასე აღრევა არ შეიძლება გამართლებულად და მისაღებად ჩაითვალოს. სასამართლოს მიერ გამოტანილ განაჩენში ჩარევისა და მასში ნებისმიერი სახის ცვლილების შეტანის უფლება, როგორც ეს საქართველოს კონსტიტუციითაა დადგენილი, მხოლოდ სასამართლოს კომპეტენცია უნდა იყოს, რადგან მართლმსაჯულების განმახორციელებელი ერთადერთი ორგანო სასამართლოა.

საქართველოს სსკ-ის 67¹-ე მუხლის მე-3 ნაწილით, პირობით მსჯავრდებულის მიერ სამოქალაქო შეთანხმებით ნაკისრი მოვალეობების შესრულებაზე ზედამხედველობას ახორციელებს პრობაციის ბიურო, რომელიც პროკურორს პერიოდულად წარუდგენს ინფორმაციას სამოქალაქო შეთანხმების პირობების შესრულებასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, უნდა დავასკვნათ, რომ სამოქალაქო შეთანხმებით, ნაკისრი მოვალეობის დარღვევის შემთხვევაში, პროკურორია უფლებამოსილი, გააუქმოს სამოქალაქო შეთანხმება, რასაც, წესით, უნდა მოჰყვეს პირობით მსჯავრდებულის გამოსაცდელი ვადის დინების განახლება, სულ მცირე, დარჩენილი ვადით მაინც. აქ სახეზე გვაქვს კიდევ ერთი წინააღმდეგობა – პროკურორი არ

2 ტურავა მ. 2013. სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა. მეცხრე გამოცემა, თბილისი, გვ. 365.

* სამოსამართლო უფლებამოსილებას, ჩემი აზრით, ასევე აკნინებს საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტიც, რომელიც პროკურორს აღჭურავს უფლებამოსილებით, ბრალდებული პირის ბრალეულობა, სასჯელის სახე და ზომა, რომელიც ოდითგან სასამართლო ხელისუფლების კომპეტენციაა, მან განსაზღვროს. სასამართლო ხელისუფლების სრულფასოვნებას, ასევე ეჭვქვეშ აყენებს ნაფიც მსაჯულთა დრომოჭმული ინსტიტუტიც, რომელიც ნაცვლად კვალიფიციური მოსამართლეებისა, არაპროფესიონალი ადამიანებით არის დაკომლექტებული და მინდობილი აქვს ადამიანის ბედის გადაწყვეტის უფლება - ცნოს განსაჯელი დამნაშავედ წაყენებულ ბრალდებაში ან გამართლოს იგი. უფრო მეტიც, იურიდიულ ლიტერატურაში, ამნისტიისა და შეწყალების ინსტიტუტებიც კი, სამოსამართლო უფლებამოსილებაში ჩარევადაა მიიჩნეული.

არის უფლებამოსილი, ჩაერიოს პირობით მსჯავრდებულის გამოსაცდელი ვადის გაგრძელება/შემცირების საკითხში, ეს მხოლოდ სასამართლოს კომპეტენციაა, შესაბამისად, სამოქალაქო შეთანხმებით დადგენილი მოვალეობების შეუსრულებლობის შედეგებიც არა პროკურორის, არამედ სასამართლოს მსჯელობის საგანი უნდა იყოს.

კითხვებს ბადებს სამოქალაქო შეთანხმების საფუძველიც – პროკურორს შეუძლია, პირობით მსჯავრდებულის ყოფაქცევის გათვალისწინებით, მასთან გააფორმოს სამოქალაქო შეთანხმება, თუ მას აქვს **სურვილი და შესაძლებლობა**, გარკვეულ სფეროში საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება სხვებს გაუზიაროს. საკითხავია, დასაქმების სერიოზული პრობლემის წინაშე მყოფ საზოგადოებაში, რამდენად რეალურია, დამსაქმებლის სურვილი, საქმიანი ურთიერთობა იქონიოს მსჯავრდებულთან, რომელმაც მრავალი წელი (მინიმუმ შვიდწლიანად-ნახევარი, განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაში) საზოგადოებისაგან მკაცრ იზოლაციაში გაატარა? ან წლების წინ მიღებული ცოდნა და გამოცდილება იქნება კი თანამედროვე გაზრდილი მოთხოვნების შესატყვისი? კანონის მოთხოვნა - პირობით მსჯავრდებულს გააჩნდეს სურვილი და შესაძლებლობა, გარკვეულ სფეროში საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება სხვებს გაუზიაროს და ამით პირობითი მსჯავრით დაკისრებულ გამოსაცდელ ვადაზე ბევრად ადრე გათავისუფლდეს - ხომ არ იქცევა რაიმე სახის სიყალბის ჩასადენ ცდუნებად? აღნიშნულის თავიდან ასაცილებლად სამოქალაქო შეთანხმება პირობით მსჯავრდებულის მიმართ, მხოლოდ სასამართლომ უნდა გამოიყენოს და ისიც იმ შემთხვევაში თუ დარწმუნდება, რომ პირობით მსჯავრდებულს რეალურად აქვს საკუთარი ცოდნისა და გამოცდილების სხვებისათვის გაზიარების არა მარტო სურვილი, არამედ შესაძლებლობაც.

სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმების აუცილებელ წინაპირობად კანონი მოითხოვს, არ არსებობდეს სისხლის სამართლის კოდექსის 67-ე მუხლის მე-3-მე-5 ნაწილებით გათვალისწინებული საფუძველები და, იმავე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სასამართლოს მიღებული

არ ჰქონდეს გადანყვებილება გამოსაცდელი ვადის გაგრძელების შესახებ, ე.ი. ადგილი არ უნდა ჰქონდეს პირობით მსჯავრდებულის მხრიდან ნაკისრი ვალდებულებების სისტემატურ ან ჯიუტად შეუსრულებლობას, ასევე არ უნდა ჩაიდინოს განზრახი დანაშაული.

სამოქალაქო შეთანხმების კიდევ ერთი თავისებურება ის არის, რომ საქართველოს სსკ-ის 67¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილი შეიცავს იმპერატიულ მოთხოვნას, სამოქალაქო შეთანხმებით განისაზღვროს პირობით მსჯავრდებულის მოვალეობები, რომლის შესრულების შემდეგ, პირობით მსჯავრდებულს, **შეიძლება გაუუქმდეს პირობითი მსჯავრი და მოეხსნას ნასამართლობა**. საკითხავია, რა მოვალეობებზეა ლაპარაკი (გარდა იმისა, რომ საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება სხვებს გაუზიაროს), იმავეზე ხომ არა, რაც პირობით მსჯავრდებულისათვის სსკ-ის 65-ე მუხლით არის გათვალისწინებული? ამასთან, ვინ უნდა განსაზღვროს ეს მოვალეობები, პროკურორმა, სასამართლომ თუ კანონმა? ასეთი კომპეტენცია კანონის საფუძველზე სასამართლოს პრეროგატივა უნდა იყოს. რაც შეეხება დროს, რომლის განმავლობაშიც უნდა შესრულდეს სამოქალაქო შეთანხმებით დაკისრებული მოვალეობები, ვფიქრობ, აღნიშნული დროის მინიმალური ვადაც კანონმა უნდა დაადგინოს ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის დასანერგად. მაგ., პირობით მსჯავრდებულთან სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმება შესაძლებელი უნდა იყოს გამოსაცდელი ვადის არანაკლებ ერთი მესამედის გასვლის შემდეგ ე.ი. გამოსაცდელი ვადის ორი მესამედი შეიძლება დაეთმოს სამოქალაქო შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას.

საქართველოს სსკ-ის 67¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილი შეიცავს მითითებას, რომ პირობით მსჯავრდებულს შეიძლება გაუუქმდეს პირობითი მსჯავრი და მოეხსნას ნასამართლობა სათანადო პირობების დაცვით. პირობით მსჯავრდებულისათვის პირობითი მსჯავრის გაუქმებისა და **ნასამართლობის მოხსნის** უფლებამოსილება კი, სსკ-ის 67-ე მუხლის პირველი ნაწილით, გადაცემული აქვს არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს პირობითი მსჯავრის გაუქმების საკითხთა მუდმივმოქმედ კომისიას,

რომელიც გადანყვეტილებას იღებს მსჯავრდებულის მიმართ კონტროლისა და დახმარების განმახორციელებელი ორგანოს შუამდგომლობის საფუძველზე. აღნიშნული კომისიისათვის ნასამართლობის მოხსნის უფლებამოსილების გადაცემა ეწინააღმდეგება სსკ-ის 79-ე მუხლის მე-5 ნაწილს, რომლის თანახმადაც, ნასამართლობის მოხსნა სასამართლოს კომპეტენციაა – თუ სასჯელის მოხდის შემდეგ მსჯავრდებული უმნიშვნელოდ იქცეოდა, მაშინ მისი თხოვნით, სასამართლოს შეუძლია მოუხსნას მას ნასამართლობა ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის გასვლამდე. უფრო მეტიც, სსკ-ის 79-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ა“ პუნქტის თანახმად, პირობით მსჯავრდებულის ნასამართლობა გაქარწყლება გამოსაცდელი ვადის გასვლის შემდეგ. შესაბამისად, ლოგიკური და, რაც მთავარია, სამართლიანი იქნება, ნაკისრი მოვალეობების კეთილსინდისიერად შესრულების შემთხვევაში, პირობით მსჯავრდებულის მიერ სამოქალაქო შეთანხმებით გათვალისწინებული ვადის განმავლობაში, კომისიის წინაშე პირობით მსჯავრდებულისათვის ნასამართლობის მოხსნის შესაძლებლობის საკითხი კი არ დადგეს, არამედ ავტომატურად გაქარწყლდეს სსკ-ის 79-ე მუხლით, ისევე, როგორც ეს არის გათვალისწინებული პირობით მსჯავრდებულის გამოსაცდელი ვადის გასვლის შემთხვევაში. ასეთი მიდგომა, შესაბამისობაში იქნება სსკ-ის 79-ე მუხლის მე-4 ნაწილთანაც – თუ მსჯავრდებულს კანონით დადგენილი წესით სასჯელის მოუხდელი ნაწილი შეეცვალა უფრო მსუბუქი სახის სასჯელით, ნასამართლობის გაქარწყლების ვადა შესაბამისად გამოითვლება სასჯელის ფაქტობრივად მოხდილი ვადიდან.

დასკვნა

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 67¹-ე მუხლით გათვალისწინებული სამოქალაქო შეთანხმება სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ახალი ინსტიტუტია, რომელიც, დამნაშავეს რესოციალიზაციის თვალსაზრისით, მასტიმულირებელ ნორმას წარმოადგენს, რადგან შესაძლებელს ხდის, პირობით მსჯავრდებულს გამოსაცდელი ვადის ნახევრის გასვლამდე გაუუქმდეს პირობითი მსჯავრი და მოეხსნას ნასამართლობა.

პირობით მსჯავრდებულთან სისხლის სამართლის კოდექსის 67¹-ე მუხლით გათვალისწინებული სამოქალაქო შეთანხმების ფარგლები, უმჯობესია, გარკვეული სახით შეიზღუდოს და მხოლოდ ნაკლებად მძიმე დანაშაულის ჩამდენ პირობით მსჯავრდებულზე (უკიდურეს შემთხვევაში, გაუფრთხილებლობით ჩადენილი მძიმე დანაშაულისათვის პირობით მსჯავრდებულზეც) გავრცელდეს.

პირობით მსჯავრდებულთან სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმების უფლება არა პროკურორის, არამედ სასამართლოს კომპეტენცია უნდა გახდეს, რაც თავიდან აგვაცილებს სამოსამართლო უფლებამოსილების დაკნინებასა და პროკურორის ჰეგემონიის დამკვიდრებას მატერიალურ სისხლის სამართალში.

სამოქალაქო შეთანხმება, პირობით მსჯავრდებულის მიმართ, სასამართლომ მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა გააფორმოს, თუ იგი დარწმუნდება, რომ პირობით მსჯავრდებულს რეალურად აქვს საკუთარი ცოდნისა და გამოცდილების სხვებისათვის გაზიარების არა მარტო სურვილი, არამედ შესაძლებლობაც.

კანონით უნდა განისაზღვროს გამოსაცდელი ვადის ის მინიმალური დრო, რომლის გასვლის შემდეგაც, შესაძლებელი იქნება სამოქალაქო შეთანხმების გაფორმება და შესაბამისი მოვალეობების დაკისრება, რაც ხელს შეუწყობს ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის დანერგვას.

სამოქალაქო შეთანხმებით გათვალისწინებული პირობების კეთილსინდისიერად შესრულების შემთხვევაში, პირობით მსჯავრდებულისათვის ნასამართლობის მოხსნის შესაძლებლობა არანაირი კომისიის სამსჯელო არ შეიძლება იყოს, ვინაიდან აღნიშნული წინააღმდეგობაშია საქართველოს სსკ-ის 79-ე მუხლთან, რომელიც ნასამართლობის მოხსნა-გაქარწყლების საკითხს აწესრიგებს. უმჯობესია, სსკ-ის 79-ე მუხლი შეიცავდეს მითითებას, პირობით მსჯავრდებულის მიერ სამოქალაქო შეთანხმებით ნაკისრი მოვალეობების დადგენილ ვადაში შესრულების შემდეგ, ნასამართლობის ავტომატურად გაქარწყლების თაობაზე.

სისხლის სამართლის კოდექსის 67¹-ე მუხლი შეიძლება ჩამოყალიბდეს შემდეგი სახით:

მუხლი 67¹. სამოქალაქო შეთანხმება

1. პირობით მსჯავრდებულისათვის პირობითი მსჯავრის გაუქმება და ნასამართლობის მოხსნა შესაძლებელია გამოსაცდელი ვადის ერთი მესამედის გასვლის შემდეგ, თუ პირობით მსჯავრდებულთან სასამართლოს გაფორმებული აქვს სამოქალაქო შეთანხმება და პირობით მსჯავრდებულმა ჯეროვნად შეასრულა სამოქალაქო შეთანხმებით განსაზღვრული მოვალეობები, აგრეთვე არ არსებობს ამ კოდექსის 67-ე მუხლის მე-3-მე-5 ნაწილებით გათვალისწინებული საფუძვლები და, იმავე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სასამართლოს არ მიუღია გადაწყვეტილება გამოსაცდელი ვადის გაგრძელების შესახებ.

2. სასამართლოს შეუძლია, პირობით მსჯავრდებულის ყოფაქცევის გათვალისწინებით,

მასთანგააფორმოს სამოქალაქო შეთანხმება, თუ მას აქვს სურვილი და რეალური შესაძლებლობა, გარკვეულ სფეროში საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება სხვებს გაუზიაროს. სამოქალაქო შეთანხმებით განისაზღვრება პირობით მსჯავრდებულის მოვალეობები, ასევე დრო, რომლის განმავლობაშიც უნდა შესრულდეს აღნიშნული მოვალეობები და რომლის გასვლის შემდეგაც პირობით მსჯავრდებულს გაუუქმდება პირობითი მსჯავრი და მოეხსნება ნასამართლობა.

3. სამოქალაქო შეთანხმებით, პირობით მსჯავრდებულის მიერ ნაკისრი მოვალეობების შესრულებაზე ზედამხედველობას ახორციელებს პრობაციის ბიურო, რომელიც სასამართლოს პერიოდულად წარუდგენს ინფორმაციას ამ შეთანხმების პირობების შესრულებასთან დაკავშირებით.

CIVIL AGREEMENT IN CRIMINAL LAW

Dodo Julukhadze

Doctor of Law, Professor of the Tbilisi Teaching University

REZUME

Key words:

AGREEMENT, PROBATIONER, PROSECUTOR

Paragraph 67¹ of the Georgian Criminal Law Code – Civil Agreement is a new institution of the Legislation of Criminal Law, which is giving the opportunity to conditional condemned to be cancelled the conditional sentence before the expiration of the half term and to be released from conviction. The above mentioned institution is a stimulating nor from the point of view of re-socialization of criminal, but it should be mentioned, that simultaneously it is weakening the authorization of judges and is inculcating the hegemony of public prosecutor in material criminal Law. The peculiarity of civil agreement is, that with together with cancelling the conditional sentence authorization for **releasing the conviction** is delegated to standing. Commission of the issues for cancelling the conditional sentence of the National Agency of Exe-

cution of Non-Prison Punishment and Probation. Delegation of authorization for releasing the conviction to the above mentioned commission is contradicting Paragraph 79 of criminal Law, according to which, releasing the conviction is a competence of the court. The ground of civil agreement is rising some questions as well – a Public Prosecutor is able, contemplating the behavior of conditional condemned conclude the civil agreement with him (her) if he (she) is having the **will and opportunity** to share the own knowledge and experience to the others in certain field. How real is it for the employer to have a will for making the business relationship with condemned? The require of “opportunity” will turn into the temptation of committing any kind of falseness.

Notes:

1. Gamkrelidze O. 2014. Bribe from the bottom or from the top?. Journal “Lawyer”, # 3-4. (GEO)
2. Turava M. of 2013. Criminal law, Review of the general part. (GEO)

Bibliography:

1. The Constitution of Georgia 24.08.1995 (redaction of 30.01.2015). (GEO)
2. The Criminal Code of Georgia (redaction of 30.05.2015). (GEO)
3. Nanobashvili Z. 2000. The legal nature of Amnesty and Remission, Almanakhi #13. (GEO)